

ve humores & spiritus exagitando, quod etiam symptomata in hoc puero excitata à baccis confirmant. Pater quoque ex historia baccas in ventriculo commorantes distorsivos motus excitasse, nam illis vomitu ejectis cessarunt, quamvis procul dubio particulæ baccarum ad semen & pelliculam consumptarum adhuc sanguini immixtæ essent. Plura de hoc memorare super vacaneum arbitror, cum *Exc.D.D. Joh. Matthaus Faber, Sereniss. Duc. Würtemb. à Cons. Med. & Physic. Heibronn.* præclare quæcunque de hac plantâ forent recensenda in Strynomania retulerit, nuperque publici Juris fecerit.

CAPVT XVIII. De Hyoscyamo.

Ex communicatione *R. D. P. Caroli Ryseri*
Convent. Bened. Rhinoviensis.

 Nnis ab hinc 30. sc. 25. Martij 1549. præparatum cum collatione vespertina reficientibus acetarium fuit, cujus materia debuissent esse radices Cichoreæ eliquatæ. Creverant hæ, una in areolâ mixtim cum Hyoscyamo: erutæ utraq; separatim in manipulos collectæ ab hortulano relictæ, à puero horti postmodum in culinam ferendæ, puer rerum ignarus horti præfecto absente, radices utrasque commiscens coquinæ Magistro deferret, ille coctas mensæ infert. Nemo pene edentium fuit, cui non orexin cierat obsonium ab aliquo insolitum, & maximè ob tam corpulentas ac pingues radices & in antea non multoties visas, & ideirco aliquanto etiam avidius (salvo tamen jejuniio quadragesimali) simebantur; Et quia in magna satis quantitate appositæ, & propterea (ne jejunium violaretur) manducantibus etiam superfuerunt, quæ (cho-
lari-

laribus & sartoribus exinde appositæ fuerunt. Quid multis
post huiusmodi collationem suo tempore cubitum itum. Hic
enim verò oriri symptomata coeperunt & velsarum radicum
paulatim diffundi toxicum, sentiri à quibusdam capitis verti-
go; aliquorum torrerì linguæ ac labra, asperari fauces, torqueri
nonnullorum ilia, ac totis artubus malè haberi. Fuit, qui gar-
garismo palati ardorem compescere studuit, sed lingua velut in
frixorio tosta omnem respuit medelam. Insonante noctis duo-
decimâ, cum ad preces matutinas pro more excitarentur, mi-
serabilem aliquorum metamorphosin spectare fuit. Unus tam
destitutus mente ac debilis repertus fuit, ut pro vitâ desperato
habitus, Sacro Sanctæ Ecclesiæ Sacramentis provideri debue-
rit: Alius quasi dentibus nuces frangeret, & exemptos nucleos
fringillis domesticis projiceret, unâ manu pavones abigens
identidem murmurabat, *fort iſr ſchelman/kommen ſinckli/kom
ſinckli ſinckli/xc.* alius in cellâ suâ fornacem prensabat, quasi ar-
borem perrepturus: Alius, ansatis utrinque manibus, ac toto
corpore incurvus ilia sibi rumpenda clamitabat; Ex iis, qui ad
chorum venerant; ad matutinum solvendum pensum, aliqui
oculos vix aperire, & litteras legere nequibant, vel aliqua inter
verba seu versiculos admiscebant, quæ ibi non continebantur,
unde unus aut alter abire compulsus fuit. Non nemo privatim
orare volens, dum librum aperit, Myrmidonum aciem aspicit,
& litteras jam animatas, velut formicas in aggestu suo confusim
discurrentes sibi videbatur intueri, ut ex inde ne syllabam qui-
dem, ne dicam verbum aut versum integrum combinare ad
aliquod tempus valuerit. Lepidum præterea fuit, mane Magi-
strum sartorem videre laboraturientem, minus jam sedili suo ocu-
latum, quippe qui ne filum quidem armare acu nec à Tyrone,
armato, tangere rem acu, ut sibi videbatur, jam tricuspide va-
lens, quovis punctu, aut digitos, aut poplitem cruentavit. In
quorum quidem censum, & Ego, qui hæc scripsi, venissem, nisi
gustu

gustu variante monitus, minoribus radiculis prælibatis à maioribus abstinuissẽm. Et his quidem intemperis agitati aliqui usque mane, nec tamen scitum adhuc, quæ mali esset origo, quia tamen omnibus ferè commune fuit, judicatum rationabiliter est, è culina promanasse. Qua propter etiam acriter indagatum à coco est, quid eduli refectorio hesterno vesperi intulisset; Qui asseveravit, præter radices quasdam à patre Hortulano sibi missas, & more solito coctas, nihil intulisse proinde indagine ad Patrem Hortulanum devolutâ, falsus is est, quod erat: nimirum bifarias radices *Hyoscyami*, scilicet, & Cichoreæ unâ ex arêa erutas secrevisse, si forte per errorem à puero Hortulani commixtæ ad cocum venerint, se nescire: Interrogatus tunc etiam puer, respondit, omnia quæ invenisset eradicata culinæ intulisse. Hinc, agebat, *P. Prior*, illæ lachrymæ? Qui etiam summo mane, *Schaffusio* accersiri Medicum fecit. Erat tunc temporis *D. D. Joannes Scretæ à Zavorziz Nobilis Bohemus Reipublicæ Schaffusianæ Archiater Excellentissimus*. Adest is extempore, & citationis causam edoctus, luctantes adhuc aliquot patres cum hallucio suo reperit, & aquâ è juniperis destillatâ ad potandum porrectâ sævientem pestem aut mitigat, aut abstergit, tum ad circumstantes: domini mei, inquit, nisi hæ *Hyoscyami*, radices cichoreæ radicibus oleo, sale, & aceto attemperatæ fuissent, frætæque nonnihil earum vires: jam essetis omnes orci Candidati; quibus verbis loquebatur, ut poëta Laureatus, & indicare volebat, omnes exinde morituros fuisse. Post abscessum ejus patres fere omnes melius habere cœperunt paulatim; unus tamen illorum, qui in edendis radicibus largior fuerat, has sibi reliquias superesse conquestus est, oculos nimirum antea acutissimos adedò obtusos redditos, ut perspicillis uti necesse fuerit. Habet igitur Excellentia Vestra *Hyoscyami* argumentum, vim suam in Monasterio nostro exerentia, laconicè descriptum, quod medicè reddere, cum facultatis meæ non fuerit, poterit id Excellent-

cellentia Vestra ita stilifare, ut curiosi habeant, quod videant, aut admirentur, &c. Valeat mei semper memor.

Scholion.

Hyoſcyami iſtius radices erant *Hyofcyami*. *Bauhin. in Pinac. de* quo plura vide in *Cl. Joh. Bauhin. Hiſtor. Plantar. Univerſ. l. 34. c. 3.* neque enim animus eſt omnia huius plantæ notatu digna excutere; quamvis quidam illam ultra ſauromatas & glaciale oceanum ablegandam putent, ut cum ſemine tota pereat, non penitus tamen dammandam alii exiſtimant, cum ad dolores ſedandos certum remedium inde peti poſſit & quidam quaſi divino beneficio ab illa liberati fuerint, unde non *ὑοſκύαμον ſυμνὴν* ſabam, ſed *Διοſκύαμον* ſeu *jovis ſabam* appellandam, dixerunt: unde quoque in hodiernum diem inter officinales numeratur & apud nos proſtat *Ung. de Hyoſcyamo*, quod præſtans anodynum comperimus: ſuntque qui uſum ejus internum non reſpuunt ac laudanis ſuis amiſcent.

2. Creditur *Hyofcyamus* frigidus in 3. & ficcus in primo gradu: idque ideo quia *Galenus* ita ſtatuit, deinde quia ad deſtillationes calidas utiliter adhibetur, quas inſpiſſare, obtundere & delinire dicitur. *Exc. D. Caſpar. Hoffmann. de Medicam. Officin. l. 2. c. 3. §. 15.* duo in *Hyofcyamo* obſervat; Unum eſt vis manifeſta refrigerans & ſiccans non ſine accidentali humiditate; alterum vis occulta narcotica & deleteria: Si quis modice illo utatur, ex ſerere ſe tantum manifeſtas qualitates refrigerandi & condenſandi; Sin liberalius, jam etiam occultam, hoc eſt, cum condenſatione etiam obſtupefieri partes, ſi amplius occultam eſſe tam potentem, ut occidat. Quid verò de hac aſſertione cenſendum ſit, prolixè demonſtrare nec libet, nec vacat, attamen *Hyofcyamus*

scyamo idem, quod *Cicuta*, fatum obvenisse puto, dum obiter ejus vires & propè tantum juxta unius alteriusve effatum expensæ fuerunt. Certè quoque ex hac ipsâ historiâ *Hyoscyamum* quoad manifestas qualitates, etiam largius assumptum, calidum esse, non obscurum est: nam cubitum euntes, sc. circiter horam 8. vespertinam jam R. D. P. linguas & labra torrida habebant, ventris tormina patiebantur & fauces ardore quasi tostæ ita fuerunt, ut nullis gargarismis extinguere ardor potuerit; ut cætera omittam symptomata, quæ facilius à calore, quam à frigore derivantur. Deliria & intemperies quæ post mediam noctem quibusdam evenerunt, non erant usque adeo torpida, ut frigori imputari debeant; quæ neque ipse *Dioscorides* frigida diceret, nam l. 4. c. 69. tum nigrum tum flavum *Hyoscyamum* *μαύρον* pronuntiat, & *Plinius* apud *Exc. D. Hoffmann.* l. c. *Hyoscyamum*. Altercum ab altercando ex *Scribonij* L. nominat, scilicet non frigida & mitia sed biliosa martialia deliria excitantem. Torminum vehementia, quâ quidam ventrem ruptum iri verebatur, neutiquam ignavæ frigidæ qualitati deferri potest. Visus triplex sartoris & formicarum aggestus oculis inter legendum obversans, forte humori nervos opticos oppilanti adscribi posset, at & ille humor has angustias non intrasset, nisi à calore *Hyoscyami* fusus fuisset. Nec temere *Exc. D. D. Johann. Scretæ à Zavorziz*, à radicibus cichorij aceto & oleo conditis, *Hyoscyami* virulentiam correctam pronuntiavit, quorum beneficio nimirum ejus fervor correctus & spicula obtusa fuerunt: *Dioscorid.* enim de *Alexipharm.* c. 15. cichorium inter corrigentia nominat, item Lac. asinin. caprin. vaccin. pinguedinem suillam, sem. eucum. procul dubio hanc ipsam ob causam. *Exc. D. D. Scretæ* equidem postero die suavit aquam juniperin. Ol. angelic. dest. Theriacam Andr. sed jam prope devictâ *Hyoscyami* radice, ad auferendas humorum fusorum & circa partes nervosas stagnantium reliquias: idque bono cum successu.